מסורת הש"ס

גמ' ו) [יבמות סב.] **ז)** [סה כג. וש"נ] **ג)** [יבמות סב.] **ד)** [נעיל מו.] **ה)** [מולין קלב. לעיל ד.] **ו)** ל"ל דכהנת **ז)** גי' הרמ"ם רבא **ח)** תוספתא דיבמות פ"ח יבמות לח. **רש"י ט)** מכאורה הוס'. יעב"ץ **תוס' י)** גי' ל"ק אין בני נחלה לירש את יש **יא)** עיין ל"ק **יב)** ל"ק יג) [ועמ"ש על הגליון]

הגהות הב"ח

(ו) **גמ'** ומשפחה ליכרמל ילדה בכור כ"ל ומיכן ולמ"ה נמחק: **(ז)** **שם** נשתתפה מעוברת ילדה כ"ל ומחק ו' נמחק: **(ג)** **שם** אלא כהנת כיון דאיבעלה ליה הויא זרה: **(ד)** **רש"י** ד"ה יכיר וכו' היכר הס"ד ומת"כ מ"ק דבניותו לאו **בני נחלה** עובדי כוכבים אין וכו' אחר **שנתגייר** כ"ל ומחק ו' נמחק: **(ה)** ד"ה אפי' וכו' כפיקרון קמל ג"כ דף ד' וכפ"ב דף יג: **(ו)** ד"ה אלא וכו' ופשוט:

תורה אור

גמ' א) כִּי כֹה אָמַר יְיָ בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם הוּא הָאֱלֹהִים יֹצֵר הָאָרֶץ וְעֹשֵׂהָ הוּא כֹּוֹנְנָהּ לֹא תֹהוּ בְרָאָהּ לָשֶׁבֶת יְצָרָהּ אֲנִי יְיָ וְאֵין עוֹד: (ישעיהו מה, יח)

ב) קֹדֶשׁ לְיִ כָּל בְּכוֹר פֶּטֶר כָּל רֶחֶם בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה לִי הוּא: (שמות יג, ג)

ג) שָׁאוּ אֶת רֹאשׁ כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמוֹת כָּל זָכָר לְגֻלְגְּלֹתָם: (במדבר ג, ג)

פניני רש"י

אין לו בכור לנחלה. כן בכור שיולד לו משיגייר תינו נוטל פי שנים: (יבמות סב.)

בקטן שנולד. ...מלוני דמי... (קידושין יז: ד"ה כי לא כמו כאן)

לאו בני נחלה ניהו. נוכרייתן. נלמ כני דין נחלה ניהו דכא כבן וכבור כפשוט מבל יכופה נהגת בהו כלמדנין בקדושין (לף יח:) עובד כוכבים יורש לתיני דבר תורה: (יבמות סב. ד"ה בני נח)

ונשא אשה שכבר ילדה. נתלה מלת מילמל בתר דכתיב (בראשית כה) לרבקה חזו ועונו לבן כהן פתר רחם: (לעיל מו. ד"ה שכבר)

לויה שנשבית. ומיתיתין שמל נשבלה לעובד כוכבים: (יבמות נח.)

יכיר לחוד. לל כתיב פנים הוי פדמת היכר: (ד) עובדי כוכבים אין בני נחלה לירש את מביהם עובד כוכבים אחר שנתגיירו בפ"ק דקדושין (לף יח:): **לא לתותו בראה.** הקב"ה את העולם לל לשבת ילדה: **מי שלא היו לו בנים בו'.** פירשית לעיל גבי מתני': **ילדה** דקתני משמלה ליכרמל ילדה הוי בכור לנחלה: **מאי אירייא גיורת ושפחה.** דמשמע מ"ה הוי בכור לנחלה לחומה גניס שהיו לה בהיותה עובדת כוכבים ילמ **אפי' בת ישראל.** דבניס הרמשונים מעובים בניס הוי [ה] הלי נמי בכור לנחלה להה בלא תלית מילתל ולל בלם: **אלא לאו.** הלי ילדה משמלה ליכרמל [ו] לל לתי שלא היו בניס מהדר לל מילתל בלפי נפשה היל דקתני גיורת שהיו לה בניס בהיותה עובדת כוכבים ומגיירה עם בעלה וילדה משמלה לחורת יכרמל הוי בכור לנחלה ומיומתא לר' יוחנן: **לעולם מישראל שלא היו לו בנים.** ומשום בכור לנחלה לל מילטרין למיקטן גיורת שלל משום דמשמעינן דתינו בכור לכהן דבניס הרמשונים מיקרו בטר רחם ולפוקי מדר' יוסי הגלילי: **הא.** דקתני בכור לנחלה רבי יוסי הגלילי היל לגבי כהן תשיב ליה בכור דעד שיפטרו רחם ליכרמל: **ויליף איהו.** מבעל: **מינה דידה.** כי היכי דלגבה לל תשיבי בניס לרשונים והוי הלי בטר רחם דכתיב ביכרמל בגיבה נמי לל תשיבי לרשונים והוי הלי רחמת חוט: **לויה.** בת לוי: **אפילו ישראלית נמי.** [ז] לחמרן (ה) בפיקרון קמל (לף יג:) הכהניס והלויס בטורין: **לבית אבותם.** דמשמעת לל נפקל מהכל דקרויס משפחה ולל משפחה לס ומחמי בטור: **דאיעבר מעובד כוכבים.** לל"ל חיים לגבי יכרמל ושיך הכן כמר לס יכרמלית בטי מבמר לחוה עובד כוכבים הלכך בטור: **ולא תימא אליבא דמ"ד אין מזהמין את הולד.** במס [ח] לחמרן (לף

הבן חייב לפדות את עצמו. דהא לא זכה האב בפדיונו אלא מיהו הכא לפדות עצמו מע"ג דליכא מיעוטא כאב וכן מתני' דתמן נתגיירה מעוברת נמי[ט] ט)(כאב) ותימה דבפ"ק דקדושין (דף כט.) י] ט)גמרינן מתמות הכא על האב דלרבנן תפדה תפדה מאם שלין מחריס מלווין לפדותה ליכא מיעוט לפדות עצמה וה"נ הכי נמי שלין מחריס מלווין לפדותו לא יהא חייב לפדות עצמו וי"ל דלא דמי הא דן באשה דלא שייך בה בעוש אב פדיון כלל אבל הכא אם היה לו אב ישראל היה חייב לפדותו:

ראשון לנחלה לא וילדו לו בעינן. ממון פירוש הקונטרס משמע דמלשון לידה גמר וקאמר דבנדה [ריש] פרק יוצא דופן (דף מ.) כ)(בריש') מפרש דאין יוצאין עליו ימי טומאה וימי טהרה משום דכתיב אשה כי תזריע וילדה זכר עד שאלך ממקום שממרעת אבל מלשון לידה לא יש לפרש דגמר הכא לידה [לידה] מהאם ור"ש דהכא לטעמיה דלתמר בשמוך דמרבי האם יוצא דופן (שם) מתלד דיוצאין עליו ימי טומאה וימי טהרה ור"ש דהאם קאמר במיל ר"ש לענין קדשים שאינו קדום לגמר מבכור דכתיב ביה פטר רחם ופריך וליגמר לידה מלידה מהאם דמרבינן יוצא דופן מתלד שכן פשוט קדום זכר בתמות ומשני מבכור אית לן למילף לדפיסין שכן אמו בהמות קדשים פגול ותר וטומאה והשתא הכא נמי ניליף מבכור בהמה שכן בכור מבכור וי"ל לתיובי נפיסי שכן לדם מתלד ואינם קדושים ולא שייך בהם פגול ותר וטומאה ובכור לדם דכתוב בכור אם פטר רחם לא מצי ר"ש למילף [ל]מבכור לנחלה דגבי בכור לדם דפטר רחם לא כתיב לידה: **וילדו לו בעינן.** תימה היון דדרשינן [כ] קרא בבכור מ"ר נומלין (ג"ר דף קכז.) דדרשינן טומטום שנקרע ונמצא זכר דאינו ממעט בנחלה בכורה לתמר קרא וילדו לו בניס עד שיהא כח] בן משעת לידה ומאי דתינו טומאי פי שניס דרים יג)מוהיה הבכור עד שיהא בן משעת הוייה וכן בפ' מי שמת (שם דף קמב:) דדרשינן בן שנולד לאחר מיתת אביו דאינו ממעט מחלק בכורה מדכתיב וילדו לו והא דאינו טומאי פי שניס דרים מדכתיב יכיר ומאמי כולהו מילתא תיפוק ליה מוילדו לו כיון דמוקמינן ליה בבכור וי"ל דאי לאו דכתיבי כג] מרי קראי הוה מוקמינן ליה דוקא בבכור כג] דאינו טומאי פי שניס דהיה מסתבר יג) לאוקמי טופי בבכור אלא יטול חלק בבכורה מלהשתא בפשוט אלא ימעט בחלק בכורה תדע דביוצא דופן ליכא למימר דאינו ממעט: **בכור לדבר אחד היו בכור.** ופ"ת מהאי טעמא גופיה כל] דיוצא דופן בכור לחמש סלעים ופ"ג דכתיב ביה פטר רחם כדאמרינן בסוף פ' שני (לעיל יט.) דתנן יוצא דופן והבא אחריו ר' טרפון אומר שניהם ירשו עד שיסתאבו ומפרש בגמ' דמספקא ליה בבכור לדבר אחד אי הוי בכור אי לא ופ"ג דהאם נמי כתיב ביה פטר רחם י"ל דבכור ר"ש מלוקה מר' טרפון ופ"ג דהבא אחריו פשיט ליה טופי דהוי בכור כה] מר' טרפון מ"מ יוצא דופן גרע ליה וממעט ליה מפטר רחם: והם

איתמר כהן שמת והניח בן חלל רב חסדא אמר הבן חייב לפדות את עצמו רבה בר רב הונא אמר אין [ד] חייב לפדות את עצמו כל היכא דמת האב לאחר שלשים א)דכולי עלמא לא פליגי דאין הבן חייב לפדות את עצמו שהרי זכה אביו בפדיונו כי פליגי היכא דמת האב בתוך שלשים יום רב חסדא אמר [ב]הבן חייב לפדות את עצמו דהא לא זכה אביו (ה) [לפדיונו רבה בר רב הונא אמר אין הבן חייב לפדות ג] עצמו דאמר ליה אתינא מכח גברא דלא מצית לאשתעויי דינא בהדיה תנן נתגיירה מעוברת בכור לכהן ואמאי לימא ליה אתינא מכח גברא דלא מצית לאשתעויי דינא בהדיה שאני עובר כוכבים דלית ליה חיים (ג) [ד] אמר רבי שמעון יאסיניא אמר רבי שמעון בן לקיש כהן שמת בתוך שלשים והניח בן חלל הבן חייב לפדות את עצמו שלא זכה האב בפדיונו מת לאחר שלשים יום אין הבן חייב לפדות [ה] עצמו שהרי זכה האב בפדיונו: וכן מי שלא שהתה אחרי בעלה ג' חדשים וכו': בכור לנחלה הוא דלא הוי הא כפשוט שקיל ואמאי ליזיל לגבי האי ולידחייה ולגבי האי ולידחייה אמר רבי ירמיה לא נצרכא אלא לבא אחריו וה"ק בכור לכהן והבא אחריו אין בכור לנחלה ולכתבו הרשאה להדדי וכי תימא מתני' שלא בהרשאה הא מוקמינן לה [ו]קמן דבהרשאה מסייע ליה לרבי יאני דא"ר יאני [ז]הוכרו ולבסוף נתערבו כותבין הרשאה זה לזה לא הוכרו [ו] ובסוף נתערבו אין כותבין הרשאה זה לזה: **מתני'** [ד]אי זהו בכור לנחלה ולכהן המפלת כמין דגים וחגבים שקצים ורמשים והמפלת ליום ארבעים הבא אחריהם בכור לנחלה ולכהן [ה]יוצא דופן והבא אחריו שניהן אינן בכור לא לנחלה ולא לכהן ר"ש אומר הראשון לנחלה והשני לחמש סלעים: **גמ'** ראשון לנחלה לא [א]וילדו לו בעינן לחמש סלעים נמי לא [ב]פטר רחם בעינן שני לנחלה לא [ג]ראשית אונו בעינן לחמש סלעים נמי לא קסבר [ג]בכור לדבר אחד לא הוי בכור רש"א הראשון לנחלה והשני לחמש סלעים ר"ש [ד]לטעמיה דאמר [ד]תלד לרבות יוצא דופן והשני לחמש סלעים קסבר בכור לדבר אחד הוי בכור:

מתני'

בן חלל. כיצרלל דמי ומייב בבכורה: **לאחר שלשים.** [ו] יצאו במעות פדייה לכתיב (במדבר יח) [ח] ופדויו מבן חדש: **שהרי זכה אביו בפדיונו.** דאי נמי יהיב (ליה) האב הוה מפריש ליה ובקיל ליה לנפשיה דהא כהן הוא וכיון דזכה האב בפדיונו מוריש לבנו עם שאר נכסיו: **לא זכה האב.** דהא לא מיחייב אב מעולם [ט] בן נתחייב לאחר מיתת אביו ומיחייב [ט] ליה למיתביה לכהן אחר: **דאמר ליה.** האי מאן לכהן מתינח מכח גברא כהן דלא מצית מיחטעויי דינא בהדיה אלא מכח מי היה מצינו פודה לומו היה טוען הפדיון לעצמו: **נתגיירה מעוברת.** ולא ילדה עדיין מעולם לומו וולד נכור לכהן: **אמאי.** לימא ליה מתינח מכח גברא דלא ליית דינא: **דלית ליה חיים.** לגבי ישראל ליית ליה שום יחס ואין זה בא מכחו לכקטן שנולד דמי: **לא נצרכא.** מתני' דקתני לימו בכור לנחלה [ג] מהכוח שבא מחריו כ)לא מיחו לא בקיל מידי דבנו הרחמן אומר לו לא בן לחמור אתה הם"ל: **וה"ה** הא מוקמינן וכו' קמייני דאמרינן אמור אמולה:

גמ' א) כִּי תְהֶיֶיןָ לְאִישׁ שְׁתֵּי נָשִׁים הָאַחַת אֲהוּבָה וְהָאַחַת שְׂנוּאָה וְיָלְדוּ לוֹ בָּנִים הָאֲהוּבָה וְהַשְּׂנוּאָה וְהָיָה הַבֵּן הַבְּכוֹר לִשְׂנוּאָה: (דברים כא, טו)

ב) וְהַעֲבַרְתָּ כָּל פֶּטֶר רֶחֶם לַיְיָ וְכָל פֶּטֶר שֶׁגֶר בְּהֵמָה אֲשֶׁר יִהְיֶה לְךָ הַזְּכָרִים לַיְיָ: (שמות יג, יב)

ג) כִּי אֶת הַבְּכֹר בֶּן הַשְּׂנוּאָה יַכִּיר לָתֵת לוֹ פִּי שְׁנַיִם בְּכֹל אֲשֶׁר יִמָּצֵא לוֹ כִּי הוּא רֵאשִׁית אֹנִי לוֹ מִשְׁפַּט הַבְּכֹרָה: (דברים כא, יז)

ד) וְאִם נָקֹבָה תַּלֵּד וְטָמְאָה שְׁבֻעִים בְּנִדָּתָהּ וְשִׁשִּׁים יוֹם וְשִׁשֶּׁת יָמִים תֵּשֵׁב עַל דְּמֵי טָהֳרָהּ: (ויקרא יב, ה)

רש"י ה) וּפְדוּיָו מִבֶּן חֹדֶשׁ תִּפְדֶּה בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף חֲמֻשֶּׁת שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הוּא: (במדבר יח, טז)

איתמר כהן שמת והניח בן חלל רב חסדא אמר הבן חייב לפדות את עצמו רבה בר רב הונא אמר אין [ד] חייב לפדות את עצמו כל היכא דמת האב לאחר שלשים א)דכולי עלמא לא פליגי דאין הבן חייב לפדות את עצמו שהרי זכה אביו בפדיונו כי פליגי היכא דמת האב בתוך שלשים יום רב חסדא אמר [ב]הבן חייב לפדות את עצמו דהא לא זכה אביו (ה) [לפדיונו רבה בר רב הונא אמר אין הבן חייב לפדות ג] עצמו דאמר ליה אתינא מכח גברא דלא מצית לאשתעויי דינא בהדיה תנן נתגיירה מעוברת בכור לכהן ואמאי לימא ליה אתינא מכח גברא דלא מצית לאשתעויי דינא בהדיה שאני עובר כוכבים דלית ליה חיים (ג) [ד] אמר רבי שמעון יאסיניא אמר רבי שמעון בן לקיש כהן שמת בתוך שלשים והניח בן חלל הבן חייב לפדות את עצמו שלא זכה האב בפדיונו מת לאחר שלשים יום אין הבן חייב לפדות [ה] עצמו שהרי זכה האב בפדיונו: וכן מי שלא שהתה אחרי בעלה ג' חדשים וכו': בכור לנחלה הוא דלא הוי הא כפשוט שקיל ואמאי ליזיל לגבי האי ולידחייה ולגבי האי ולידחייה אמר רבי ירמיה לא נצרכא אלא לבא אחריו וה"ק בכור לכהן והבא אחריו אין בכור לנחלה ולכתבו הרשאה להדדי וכי תימא מתני' שלא בהרשאה הא מוקמינן לה [ו]קמן דבהרשאה מסייע ליה לרבי יאני דא"ר יאני [ז]הוכרו ולבסוף נתערבו כותבין הרשאה זה לזה לא הוכרו [ו] ובסוף נתערבו אין כותבין הרשאה זה לזה: **מתני' [ד]אי זהו בכור לנחלה ולכהן המפלת כמין דגים וחגבים שקצים ורמשים והמפלת ליום ארבעים הבא אחריהם בכור לנחלה ולכהן [ה]יוצא דופן והבא אחריו שניהן אינן בכור לא לנחלה ולא לכהן ר"ש אומר הראשון לנחלה והשני לחמש סלעים: **גמ'** ראשון לנחלה לא [א]וילדו לו בעינן לחמש סלעים נמי לא [ב]פטר רחם בעינן שני לנחלה לא [ג]ראשית אונו בעינן לחמש סלעים נמי לא קסבר [ג]בכור לדבר אחד לא הוי בכור רש"א הראשון לנחלה והשני לחמש סלעים ר"ש [ד]לטעמיה דאמר [ד]תלד לרבות יוצא דופן והשני לחמש סלעים קסבר בכור לדבר אחד הוי בכור:

מתני'

בכור לדבר אחד היו בכור. ופ"ת מהאי טעמא גופיה כל] דיוצא דופן בכור לחמש סלעים ופ"ג דכתיב ביה פטר רחם כדאמרינן בסוף פ' שני (לעיל יט.) דתנן יוצא דופן והבא אחריו ר' טרפון אומר שניהם ירשו עד שיסתאבו ומפרש בגמ' דמספקא ליה בבכור לדבר אחד אי הוי בכור אי לא ופ"ג דהאם נמי כתיב ביה פטר רחם י"ל דבכור ר"ש מלוקה מר' טרפון ופ"ג דהבא אחריו פשיט ליה טופי דהוי בכור כה] מר' טרפון מ"מ יוצא דופן גרע ליה וממעט ליה מפטר רחם: והם

בכור לדבר אחד היו בכור. ופ"ת מהאי טעמא גופיה כל] דיוצא דופן בכור לחמש סלעים ופ"ג דכתיב ביה פטר רחם כדאמרינן בסוף פ' שני (לעיל יט.) דתנן יוצא דופן והבא אחריו ר' טרפון אומר שניהם ירשו עד שיסתאבו ומפרש בגמ' דמספקא ליה בבכור לדבר אחד אי הוי בכור אי לא ופ"ג דהאם נמי כתיב ביה פטר רחם י"ל דבכור ר"ש מלוקה מר' טרפון ופ"ג דהבא אחריו פשיט ליה טופי דהוי בכור כה] מר' טרפון מ"מ יוצא דופן גרע ליה וממעט ליה מפטר רחם: והם

וחגבים. לאו וולד ניהו וטעמא מפרש במס' נדה בהמפלת מתיכה (דף כב:) שלא נאמרה בהן יציאה בלבד אלא: **ליום ארבעים.** שנתעברה דמיא כעלמא הוא עד למטי למתר דמ' יום הוי יצירת הוולד: **יוצא דופן והבא אחריו.** דרך רמס שניהן אין בכור וטעמא מפרש בגמרא: **גמ' ויולדו לו** [ד] **בעינן.** דרך לידה: **בכור לדבר אחד.** כגון זה שהוא בכור לרחמים ואינו בכור לוולדות דהא הוא לו ולד [ט] זכר קודם לו: **לטעמיה.** דאמר במס' נדה פ' יוצא דופן (דף מ.) ואם נקבה תלד לרבות יוצא דופן דהוי לידה מעלין מסיב ליה דגמרינן מהתם: **בכור לדבר אחד.** כגון שני דהוי לידה מעלין מסיב ליה דגמרינן מהתם: **בכור לדבר אחד.** כגון שני שהוכרו וולדותיהן ואמר כך נתערבו ואכתיו כהן בהן כגון לירס דוחין תוחן מחיסס לכל מאד ממרי לאו מחיהו מאה: **בותבין הרשאה זה לזה.** האמר לתבירו על תלקו בנכסי מבין ובעל ההרשאה בא תלל יורמי שני התנות ואומר לכל מאד אם מחיכם מני תנו לי ואם זה מחיכם תנו לי תלקו וכן לבני השני תבל לא הוכרו מעולם אין כותבין לזה להיות להם זכיה מעולם בנכסי [ו][לבין] ומתני' נמי בדלא הוכרו מעולם דמעולם לא נודע אימה בכור ולא זכה לאחד מהם בחזקת בכורה הא לרבי יאני בב"ש בית נומלין (דף קכז.): **מתני'** שפיר. עור הולד ממש: **גנינים.** גוויס: [ג] **וחגבים.** לאו וולד ניהו וטעמא מפרש במס' נדה בהמפלת מתיכה (דף כב:) שלא נאמרה בהן יציאה בלבד אלא: **ליום ארבעים.** שנתעברה דמיא כעלמא הוא עד למטי למתר דמ' יום הוי יצירת הוולד: **יוצא דופן והבא אחריו.** דרך רמס שניהן אין בכור וטעמא מפרש בגמרא: **גמ' ויולדו לו** [ד] **בעינן.** דרך לידה: **בכור לדבר אחד.** כגון זה שהוא בכור לרחמים ואינו בכור לוולדות דהא הוא לו ולד [ט] זכר קודם לו: **לטעמיה.** דאמר במס' נדה פ' יוצא דופן (דף מ.) ואם נקבה תלד לרבות יוצא דופן דהוי לידה מעלין מסיב ליה דגמרינן מהתם: **בכור לדבר אחד.** כגון שני דהוי לידה מעלין מסיב ליה דגמרינן מהתם: **בכור לדבר אחד.** כגון שני שהוכרו וולדותיהן ואמר כך נתערבו ואכתיו כהן בהן כגון לירס דוחין תוחן מחיסס לכל מאד ממרי לאו מחיהו מאה: **בותבין הרשאה זה לזה.** האמר לתבירו על תלקו בנכסי מבין ובעל ההרשאה בא תלל יורמי שני התנות ואומר לכל מאד אם מחיכם מני תנו לי ואם זה מחיכם תנו לי תלקו וכן לבני השני תבל לא הוכרו מעולם אין כותבין לזה להיות להם זכיה מעולם בנכסי [ו][לבין] ומתני' נמי בדלא הוכרו מעולם דמעולם לא נודע אימה בכור ולא זכה לאחד מהם בחזקת בכורה הא לרבי יאני בב"ש בית נומלין (דף קכז.): **מתני'** שפיר. עור הולד ממש: **גנינים.** גוויס:

עין משפט נר מצוה

טו א ב מיי' פי"ל מהל' בכורים הלכה יב סמג עשין קמד טוש"ע י"ד סימן שה סעיף יט:

יז ג מיי' פ"ג מהלכות נחלות הל' ו טוש"ע מ"מ סימן רעו סעיף יח: **יח** ד ה מיי' שם הל' יא ופי"ל מהל' בכורים הלכה טו טוש"ע שם סעיף ז וטוש"ע י"ד סימן שה סעיף כג:

רבינו גרשום

הבן חייב לפדות את עצמו. דהוי כור וצריך לפדות עצמו: רבה בר רב הונא אמר אין הבן חייב לפדות עצמו. שאביו זכה בפדיונו והוא יורש נכסי אביו והנכסים פטורין: קא אתינא מכח גברא דלא מצית משתעי דינא בהדיה. דאילו הוה אבא קיים לא מצית למיתבעיה דאי בתוך שלשים אכתי לא איחייב ואי לאחר שלשים איהו זכה בפדיונו שהרי הוא כהן הלכך אנא דאתינא מכחיה פשיטינא: לימא ליה קא אתינא מכח גברא. מכח עובר כוכבים דלא איחייב: שאני הכא משי"ה הוי בכור לכהן דעובר כוכבים ליח ליה חיים דאין אב לעובד כוכבים: ליזיל לגבי האי לידחייה. דבנים של ראשון מצו מדחו ליה ולמימר ליה דשל אחרון הויא ובניו של אחרון מצי אמרו ליה בן של ראשון הוית: א"ר ירמיה. אין ודאי האי מצי למידחייה אלא לא נצרכה למיתני אלא לבא אחריו וה"ק איהו ספק בן תשעה לראשון ספק בן ד' לאחרון ודאי בכור לכהן הוא דשטר רחם הוא. (והוא) והבא אחריו אינו בכור לא לנחלה דמצי אחי למידחייה ולא לכהן [דאינו פטר רחם]: ואמאי אינו בכור לנחלה לא זה ולא זה וליכתבו הרשאה להדדי האי ספק להאי הבא אחריו והאי להאי ולימבעינה לאחיה ממה נפשך דאי בכור אנא הבו לי חלק בכורה. ואי לאו בכור אנא דאנא בריה דראשון הבו לי בשביל אחי הבא אחריי שהרי הירשני לקבל ואידך נמי ליימא הכי: וכי תימא מתניתין דקתני ואינו בכור לנחלה שלא בהרשאה קא מיירי. והא מוקמינן לה מתניתין לקמן דקתני אם לכהן אחר נתנו יחזיר להן חמש סלעים משום דבאין עליו בהרשאה: מסייעא ליה לרבי יאני. דהכא לא הוכרו מעולם האי ספק להכי אין כותבין הרשאה: מלא גנינים. גוונים פרוחים. דלא הוי מרוקם לוולד: והמפלת יום ארבעים. דאכתי לא אינגמרא צורה: וילדו לו. דרך לידה בעינן ויוצא דופן לא הוי לידה: בכור לדבר אחד. לרחמים גרידא: תלד. ואם נקבה תלד לרבות יוצא דופן:

שיטה מקובצת

ב] אין הבן חייב: ג] בפדיונו רבה: ג] לפדות את עצמו: ד] חייב אתמר אמר רבי שמעון בן יאסינא: ה] לפדות את עצמו: ו] תיבות ובסוף נתערבו נמחק: ז] שלשים שנולד: ח] אלא הבן נתחייב: ט] תיבת ליה נמחק: י] לו לא בן שני אתה: יא] תיבת לו נמחק: יב] אחריו הוי בכור: יג] מה"ד דגים וחגבים: יד] לו משמע דרך לידה בעינן: טו] תיבת זכר נמחק: טז] מעוברת בכור לכהן ותימה: יז] גמרינן מכל מצות הבן על האב דרשינן תפדה: יח] ממקום שהיא מזדעת אבל: יט] לא גמר: כ] דדרשינן הא קרא: כא] שיהא בכור משעת: כב] דכתיבי הני קראי הוה: כג] בבכור לומר דאינו: כד] גופיה יהא יוצא דופן: כה] בכור מלר' טרפון:

מסורת הש"ס

גמ' ו)[לקמן מט.] **ב)**ב"ב קכו. **ג)**[לעיל יט.] **ד)**נדה מ. ומזכר לקמן מז:

רש"י ה)ע"פ אבל מיהו ע"ק ו)ע"ק הכי וה"ק והש"ס ע"ק ז)ע"ק **תום' ט)**כו' ותימה ע"ק עו)ע"ק גבי מתות הבן ע"ק י)ע"ק מ"ז **יא)**לכאור ע"ק **יב)**[שם קכו.] **יג)**טפי למוקמי בבכור ע"ק

הגהות הב"ח

(ה) **גמ'** לא זכה לפדיונו: **(ו)** **שם** לית ליה מיחס אישתמר אכ"ש בן שמעיתו: **(ז)** **רש"י** ד"ה לא עלכה וכו' אלא היכו לא לחתוא שבא מחניו אבל היכו לא שקיל מידי דבני הרשאון אומרים ו) לא בן לאחרון האומרין אומרים לו לא בן אחרון **אתה** הם"ל: **(ח)** ד"ה וכי קאמר וכו' ממ"נ דהא פשיט: **(ט)** ד"ה וכי מיחתי וכו' לא כתבו הרשאה לון: **(י)** ד"ה הא מוקמינן וכו' קמייני דאמרינן אמור אמולה:

תורה אור

גמ' א) כִּי תִהְיֶיןָ לְאִישׁ שְׁתֵּי נָשִׁים הָאַחַת אֲהוּבָה וְהָאַחַת שְׂנוּאָה וְיָלְדוּ לוֹ בָּנִים הָאֲהוּבָה וְהַשְּׂנוּאָה וְהָיָה הַבֵּן הַבְּכוֹר לַשְּׂנוּאָה: (דברים כא, טו)

ב) וְהַעֲבַרְתָּ כָּל פֶּטֶר רֶחֶם לַיְיָ וְכָל פֶּטֶר שֶׁגֶר בְּהֵמָה אֲשֶׁר יִהְיֶה לְךָ הַזְּכָרִים לַיְיָ: (שמות יג, יב)

ג) כִּי אֶת הַבְּכֹר בֶּן הַשְּׂנוּאָה יַכִּיר לָתֵת לוֹ פִּי שְׁנַיִם בְּכֹל אֲשֶׁר יִמָּצֵא לוֹ כִּי הוּא רֵאשִׁית אֹנִי לוֹ מִשְׁפַּט הַבְּכֹרָה: (דברים כא, יז)

ד) וְאִם נְקֵבָה תֵּלֵד וְטָמְאָה שְׁבֻעַיִם כְּנִדָּתָהּ וְשִׁשִּׁים יוֹם וְשִׁשֶּׁת יָמִים תֵּשֵׁב עַל דְּמֵי טָהֳרָהּ: (ויקרא יב, ה)

רש"י ה) וּפְדוּיָו מִבֶּן חֹדֶשׁ תִּפְדֶּה בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף חֲמֻשֶּׁת שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הוּא: (במדבר יח, טז)

הוקדש לעילוי נשמת סבתנו היקרה **ציפורה קירשנבוים (לבית רצקי)** ע"ה ב"ר **שמעון** ז"ל נלב"ע כ"ט אייר תש"ס ת.נ.צ.ב.ה.